

William Ejalu

Kelet-Afrika és Magyarország:

esély egy új partnerkapcsolatra

BEVEZETŐ

Számos lehetőség adódik arra, hogy a megújult Kelet-afrikai Közösség (East African Community – EAC) egyes tagállamai¹ és Magyarország, az Európai Unió tagállama² között lévő kapcsolatok élénküljenek, ennek egyik feltétele, hogy a magyar kormány az EAC-cal, mint tömbbel kezdeményezzen kapcsolatokat. Az EAC központja Tanzániában, Arushában van és a szerkezeti felépítését az EU-val való együttműködésnek megfelelően alakították ki. Területe 1,820,664 km²-t fed le és népessége meghaladja a százmilliót, vagyis a világpiacon mind a munka-, mind az energiaforrások tekintetében hatalmas lehetőségeket rejt. A régió termékeny talaja lehet a magyar befektetéseknek is.

Magyarországnak, mint viszonylag új EU-tagnak saját piaca és termékei versenyképessége érdekében új kapcsolatokat kell keresnie. Az EU-s piacok telítettségét és az Unióon belüli befektetési adottságok szűkösségét könnyen kárpótolni tudja azáltal, ha az Unió és Európa területén kívül is megvizsgálja lehetőségeit. Az EAC tömb egy ilyen lehetőséget jelent és ugyanez érvényes a kelet-afrikai nemzetekre is. Természetesen ezen új partnerségen belül nemcsak gazdasági, hanem más jellegű együttműködés is megvalósulhat.

A KELET-AFRIKAI KÖZÖSSÉG RÖVID TÖRTÉNETE

Kenyanak, Tanzániának és Ugandának már a Kelet-afrikai Közösség 1999-es újraindítása előtt is hosszú együttműködés-története volt az egymást követő regionális integrációs átalakulások következtében. Ezek egyike az 1917-es Vámszövetség volt Kenya és Uganda között, melyhez az akkori Tanganyika csak később, 1927-ben csatlakozott. E folyamat további állomásai: a Kelet-afrikai Nemzetközösségi Követség (1948-1961), a Kelet-afrikai Közös Szolgáltatási Szervezet (1961-1967), a Kelet-afrikai Közösség (1967-1977) és a Kelet-afrikai Együttműködés (1993-1999) létrehozása.³

Mire az 1967-ben alapított EAC 1977-ben szétesett, Kenyanak, Tanzániának és Ugandának már sok közösen felügyelt szolgáltatása volt, többek között a Kelet-afrikai Légitársaság, a Kelet-afrikai Fejlesztési Bank, a Kelet-afrikai Vasutak, a Kelet-afrikai Posta és Telekommunikációs Testület és a Kelet-afrikai Kikötővárosok és Kikötők Szervezete. A Közösség kudarcát főként a három miniszterelnök⁴ közötti politikai különbségeknek tulajdonítják, alapvetően azonban három fő oka volt az EAC szétesésének. Először is a három országnak akkoriban különböző politikai rendszere⁵ volt. Másodsorban, Kenya több mandátumot követelt

Tanzániánál és Ugandánál minden EAC döntéshozatali szervezetben. Végül pedig Tanzánia támogatta azt, hogy az ugandai Idi Amin Dada kormányát megbuktassák.

A jelenlegi Kelet-afrikai Közösség 2000. július 7-én jött létre, miután Kenya, Tanzánia és Uganda miniszterelnökei⁶ 1999. november 30-án aláírták az újra-alapítási szerződést.

Ma már közös pénzügyi szövetség kialakításán dolgoznak, melyben egységes fizetőeszközt, a kelet-afrikai schillinget használnák. Azt is tervbe vették, hogy közös piacot és politikai szövetséget alakítanak ki: a Kelet-afrikai Államszövetséget, melynek elnöke és parlamentje mindhárom államot képviselné. Röviden fogalmazva a Közösség hosszútávú célja a politikai, gazdasági és társadalmi integráció.⁷

KELET-AFRIKA ÉS MAGYARORSZÁG KAPCSOLATAI

Három, időnként egymásnak ellentmondó mozgatóerő uralja Afrika és az ipari országok kapcsolatát: a kereskedelem, az adósságok és a segélyek.⁸ Magyarországnak a szub-szaharai országokkal főként gazdasági jellegű együttműködései vannak. Mint a Cotonou-i

Megállapodás tagja, Magyarország részt vállal az Európai Unió és az Afrikai Unió közötti intézményes párbeszédben és hozzájárul az Afrikai Nemzetközi Fejlesztési Támogatáshoz is.

Korábban a kelet-afrikai országok és Magyarország között meglévő kapcsolatokat a hidegháborús szövetségek határozták meg. A három eredeti EAC-tag és Magyarország viszonya, csak az 1989-es magyar rendszerváltás után vált intenzívebbé. A hidegháború idején, a volt szovjet szatellit-államok blokkon kívüli országokkal folytatott kétoldalú kapcsolatait Moszkva irányította. Miután a kommunizmus megbukott a Szovjetunióban és Kelet-Európában, mind az EAC-tagállamok, mind a rendszerváltó volt szocialista országok a Nyugat figyelméért harcoltak, így az egymás közötti kétoldalú kapcsolatok teljesen háttérbe szorultak.

A korai kilencvenes években Magyarországnak olyan, új célkitűzéseket kellett mielőbb realizálnia, mint a demokrácia, a jogrend, és a szabad piacgazdaság intézményesítése, valamint a Nyugattal épített stratégiai kapcsolatok mélyítése, szélesítése, mely miatt, bár nem szándékosan, a szub-szaharai országokat elhanyagolta. A szocializmus korszakában Magyarország szorosabb kapcsolatokat ápol a szocialista Tanzániával,⁹ mint Kenyával¹⁰ és Ugandával.¹¹ Akkoriban számos magyar szakértő dolgozott Tanzániában kormánytanácsadóként és/vagy a Dar es Salaam-i Egyetem

Fotó: Jasper Kata • Női portré

alkalmazottjaként. 1996-ig¹² sok kelet-afrikai, főként tanzániai diák kapott ösztöndíjat különböző magyar felsőoktatási intézményekben, egyetemeken.

Ma a magyar külpolitika nem rendelkezik határozott Afrika-politikával. Nemzetközi fejlesztési-támogatási programjában a Legkevésbé Fejlett Országok (Least Developed Countries – LDC) között egy szubszaharai ország, Etiópia szerepel, habár a térség államai közül Dél-Afrikával van a legerősebb kapcsolata.

ÚJ PARTNERSÉG

Afrika nem a vadvilág, betegségek, szárazság, éhínség kontinense, hanem egy lehetőségekkel és kalandokkal teli föld. Igaz képet kell festeni Afrikáról, változtatni kell azon, ahogy az emberek szemlélik a kontinentet. Mindehhez az Afrikát érintő ügyekben szereplők együttműködésére van szükség, valamint a partnerek és a civil társadalom közötti kapcsolatokat is fejleszteni kell, ha az Afrikát érintő kezdeményezések törekvéseit sikerre akarjuk juttatni.

Kelet-Afrika és Magyarország között kialakulhat egy többszintű, kölcsönös tiszteleten alapuló új partnerségi viszony. Ehhez mind a kormányok, mind a polgári társadalom részvételére szükség van, és csak akkor lehetséges, ha az EAC és Magyarország is felismeri a jelenlegi kapcsolatok fejlesztésének szükségességét és fontosságát. A globalizáció nem hagy más esélyt, minthogy éljünk a közvetlen kapcsolatok lehetőségével.

Ahhoz, hogy e kezdeményezések sikeresek legyenek, mindkét félnek ki kellene használni az „öregdiák” és a tiszteletbeli konzulátusi hálózatok adta előnyöket. Magyarország előnyben van, hiszen sok kelet-afrikai állampolgár tanult Magyarországon, akik nagyon hatékonyan segíthetnek elő és támogathatják e kapcsolatokat fejlődését.

- **Külpolitika:** Magyarországnak ki kell alakítania egy külön Afrika-politikát. Ehhez külpolitikáján is változtatni kell úgy, hogy az „széleskörűbb (i.e. együttműködés nem kormány-szintű szervezetekkel, tudományos és oktatási intézményekkel), szolgáltatás központú (valóban az állampolgárait szolgálja), ugyanakkor átlátható és megbízható legyen”.¹³ Magyarország, mint EU- és NATO-tag esélyes és felelős abban, hogy a békét és a biztonságot Európa határain túl is elősegítse.

A kelet-afrikai országoknak ugyanez a feladatuk. Kenya kormánya megtette az első lépést: képviselőit arra ösztönözte, hogy hozzanak létre szorosabb együttműködést a kelet-európai országokkal. Ezt a szándékot az EAC-nak egységes tömbként is kifejezésre kell juttatnia.

- **Kereskedelem és befektetés:** Kelet-Afrikában, illetve Afrika egészén hiány van pénzügyi és magasan képzett szellemi tőkében. Magyarországnak megvan a lehetősége arra, hogy szaktudását ezen a területen is exportálja. E vállalkozások

sikere elsősorban azon múlik, hogy a magyarok képesek-e szerényen és alázatosan együttműködni, illetve megtalálják-e, mire van szükségük az adott közösségeknek.

Az afrikai kontinens az ipar fellendítéséhez és a különböző gazdasági szektorok átfogó fejlesztéséhez óriási tartalékokkal rendelkezik: gazdag és változatos energiaforrásai, óriási termőföldjei, ásványianyag-forrásai, víztartaléka, vadvilága és erdői vannak. Mindez a mezőgazdasági, az ipari, a turizmus- és a kereskedelem-fejlesztést, növekedést is lehetővé teszi. Kelet-Afrika tehát új, vonzó befektetési és piacterület. Jelentős lehetőségek rejlenek a mezőgazdasági-feldolgozási, bányászati kitermelési, turisztikai és halászati iparágakban, illetve a regionális infrastruktúra kiépítésében, mint pl. az utak, vasutak, telekommunikációs és erőforrás-fejlesztésekben.¹⁴

Másrészről viszont Magyarország jelentős import-forrás az ipari technológiában, gépiparban és más munkaeszközökben, ugyanakkor a kelet-afrikai termékek készsége piaca is. Az EAC főként feldolgozatlan termékeket exportál, pl. teát, kerti növényeket, kávé, cementet, pamutot, dohányt, gyémántot, halat és halkészítményeket, mosószeret, féldrágaköveket, mészkövet, illetve nyersbőrt és irhát.

Az Egyesült Nemzetek és a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara három kedvező indokot talált arra, miért érdemes Kelet-Afrikában befektetni.¹⁵

A PIAC NAGYSÁGA ÉS A PIAC ELÉRHETŐSÉGE

Amikor a (2013-ra várható) regionális integrációs folyamat befejeződik, az EAC körülbelül százmillió fős vásárlóerejével Afrikában a második legnagyobb egységes felvevő piac lesz a befektetők számára, melyet csak Nigéria 137 millió fős vásárlóereje tud majd maga mögött. A vámegyesítési protokoll már 2005. január 1-től életbe lépett és a közeljövőben további eredmények várhatók az integráció folyamatában. De nemcsak a belső EAC-piacról van itt szó: Kenyán és Ugandán keresztül a befektetőknek a 385 millió fős vásárlóerővel rendelkező COMESA-piaccal, illetve Tanzánián keresztül a 215 millió fős SADC-piaccal is kapcsolata lesz. (COMESA: Kelet- és Dél-Afrika Közös Piac, SADC: Dél-afrikai Fejlesztési Közösség). Minden EAC-partnernek kedvezményes piacra lépési engedélye van az EU-ban és az Afrikai Fejlődés és Lehetőség Határozata (AGOA) értelmében bizonyos termékek az USA piacán is megjelhetnek.

FORRÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK

Az EAC jelentős részén ideális talaj- és klíma-feltételek adottak különböző mezőgazdasági termékek, pl. tea, kávé, gyümölcsök, virágok és zöldségek termesztésére. Kenya eredményei a mezőgazdasági export lehetőségét bizonyítják. Az EAC a turizmus területén is irigylésre méltó természeti előnyökkel rendelkezik, főként Tanzániában, ahol az ország területének 25%-át vadrezervátummá és nemzeti parkká minősítették. A kelet-afrikai turizmus egyik legismertebb jellegzetessége a hatalmas vadállatsordák június és november közötti vándorlása a Szerengeti síkságról a Maasai Marába és vissza. Kevésbé ismert és nyilvánvalóan kevésbé kihasznált látnivaló az EAC-országok 2000 km hosszú partvonala. Mindemellett számos lehetőség nyílik többek között a bányászat, az infrastruktúra és a szolgáltatóipar területén is.

BEFEKTETÉST ÖSZTÖNZŐ KÖRNYEZET

Az EAC politikailag és ugyanakkor gazdaságilag is stabil környezet, melyet a demokratikusan választott kormányok, az alacsony infláció és a biztos növekedés jellemznek. A régió elhelyezkedése tökéletes az afrikai piacok viszonylatában is: Tanzánia önmaga nyolc országgal határos és számos légitársaság indít járatokat Nairobiba. Mindegyik

Fotó: Jasper Kata • Fiatal núbiai asszony lakodalomban

ország liberalizálja gazdaságát, e téren Uganda a leggyorsabb és legfejlettebb. A Közösség egységes kultúrával rendelkezik az üzleti élet, a kormányzati tevékenység, a törvénykezés területén pedig egyaránt az angol nyelv használata elterjedt. Ezen felül Kenya jól képzett, vállalkozó munkaerővel is rendelkezik.

Javaslatok az EAC-országok és Magyarország közötti kereskedelem és befektetések elősegítésére:

1. Közvetlen járatokat kell indítani Budapest és a kelet-afrikai országok között.
2. Ki kell építeni üzleti struktúrákat, azaz kereskedelmi képviselőket és banki kapcsolatokat Magyarország és Kelet-Afrika között.
3. Létre kell hozni egy Kereskedelmi Kamarát: az erősödő Uganda és Magyarország közötti együttműködés miatt indokolt lenne egy magyar-kelet-afrikai és/vagy magyar-ugandai kereskedelmi kamara létrehozása. Ez elősegítené a könnyebb információ áramlást az érdekelt felek között. Kevés ember van tisztában a kelet-afrikai és magyarországi üzleti lehetőségekkel, ezért egy ilyen intézmény létesítése áthidalná ezt az információs hézagot.
4. Számos befektető érdekelt lenne kelet-afrikai üzleti lehetőségekben, de azért, hogy a befektetők a bürokrácián és korrupción keresztül tudjanak jutni, helyi partnereket kell keresniük.
5. A hálózatépítést javítani kell és hatékonyabbá kell tenni: mind a kelet-afrikai magyar tiszteletbeli nagyköveti hálózatot, mind a budapesti kelet-afrikai tiszteletbeli nagyköveti hálózatot hatékonyabban kéne használni: információs és tanácsadó szerekként.
6. A „öregdiák-” és a diaszpóra-hálózatok kihasználása is hasznos lenne.
7. Gazdasági küldetéseket, látogatásokat, konferenciákat és kerekasztal-beszélgetéseket kell szervezni.

KÖVETKEZTETÉS

Tanulmányom nem átfogó szándékú, főként az EAC és Magyarország közötti együttműködés gazdasági oldalára összpontosít. Fontos, hogy minden kezdeményezés Kelet-Afrikát egyenlő partnerként és ne alárendelt félként kezelje, továbbá fontos az is, hogy minden befektetésben a helyi közösségek is részt vegyenek, így az egyúttal a közösségfejlesztést is elősegítené.

Magyarország a kelet-afrikai országoknak más területeken is nagy segítséget nyújthatna. Külön meg kellene vizsgálni ezeket a pontokat, mint pl. a harcot a szegénység megszüntetéséért, a helyes kormányzás és az állami erőforrások hasznos elosztásának elősegítését, a demokrácia és jogrend megszilárdítását, hogy csak néhányat említsünk. Véleményem szerint, ha a kelet-afrikai országok gazdasága képes ellátni a lakosságot, egyúttal munkahelyeket biztosítani, valamint megfelelő egészségügyi rendszert kialakítani, és ezáltal az emberek alapszükségeit

kielégíteni, akkor ez az emberi jogok nagyobb tiszteletét is maga után fogja vonni. Ezalatt nem azt értem, hogy az emberi jogok másodrendűek lennének, de meg kell érteni, hogy azokon csak akkor gondolkodunk, ha az elemi szükségleteink már ki vannak elégítve.

Kelet-Afrika és Magyarország lakossága fontos szerepet játszik a régió fejlesztésében. A probléma abban keresendő, hogy az Afrikában és Afrikáért dolgozó magyar és európai nem kormány-szintű szervezetek nem érdekeltek abban, hogy átadják a felelősséget a helyi közösségeknek, inkább alárendelt, nem egyenrangú partnerként kezelik őket. A régió közösségeinek nem segítők van szüksége, hanem olyan eszközökre, melyekkel képesek önmaguk ellátását megoldani. Ezért a segélyezési üzletben utazók ideje a végéhez közeledik. Azon nem-kormány-szintű szervezetek, melyek nem a helyi partnereiket akarják erősíteni, ne kapjanak pénzt a csakis saját dolgozóikra nézve előnyös haszontalan projektjeikre.

Észre kell vennünk, hogy mind Kelet-Afrikának, mind Magyarországnak szüksége van egymásra. Afrika vonatkozásában példaképként áll Magyarország előtt Kína, a rá jellemző intenzív kapcsolatteremtési politikájával.

ESETTANULMÁNY: UGANDA

Rövid útmutató arról, hogyan fektethet be Ugandában¹⁶

MIÉRT FEKTESSEN BE UGANDÁBAN?

1 991 óta több, mint 2000 különböző nagyságú vállalkozás 2.5 milliárd USA dollárt meghaladó összeget fektetett be különböző ugandai projektekbe, számos területen, a mezőgazdaságtól kezdve a gyártáson keresztül a szállítáig.

Uganda vonzó befektetési célpont a következő okok miatt:

- Afrika szívében, stratégiailag fontos helyen fekszik, könnyű hozzáférést biztosít a regionális piacok felé;
- kiszámítható és állandó gazdasági környezettel rendelkezik, liberalizált gazdasága van;
- bőséges természeti erőforrásokkal rendelkezik;
- kormánya bizonyítottan elkötelezett a magánszektor érdekei felé;
- jól képzett, angolul beszélő munkaerővel rendelkezik;
- a régió más országaihoz képest megfelelő alap-infrastruktúrája van.

Uganda ma a szub-szaharai Afrika leggyorsabban növekvő gazdaságai közé tartozik és sok tekintetben új arculatot mutat.

ÖSZTÖNZŐ RENDSZER

A kitűnő makro-gazdasági eredmények mellett Uganda a privát szférának versenyképes és ösztönző rendszert nyújt:

- egységes 30%-os vállalati adó: a legalacsonyabb a régióban;
- import adómentesség növényekre és gépekre;
- adó-visszatérítési lehetőség exportőröknek;
- teljesen liberalizált külkereskedelmi rendszer, mely nem korlátozza az ország tőkeáramlását;
- szabadon váltható, erős valuta;
- 50-70%-os különleges kezdeti juttatás (gyors értékcsökkenés) növényekhez és gépekhez;
- 100%-os kezdeti juttatás képesítéshez, tudományos kutatáshoz és ásványi anyagok felderítéséhez;
- növények és gépek forgalmi adójának késleltetett fizetésének lehetősége;
- „újonnan érkezettek” kiváltságai: adómentesség gépjárművekre és magántulajdonra minden befektetőnek és bevándorlóknak.

Fotó: Jasper Kata

A szegda nevű csónak - nevét a tulajdonos legkisebb lányáról kapta

BEFEKTETÉSI LEHETŐSÉGEK

A következő leírás néhány terület befektetési lehetőségeit vázolja fel.

Virágkertészet: a virágkertészet nyújtja Uganda legvonzóbb megtérülésszerű mezőgazdasági befektetését (30-40%), bár jelentős azonnali investált tőkét igényel. Szükség van fejlesztésekre és új vállalkozásokra. A piac a termelési növekedést is képes követni. Befektetési lehetőségek többek között a szaporítási anyagok termelésében és ellátásában, az üvegház építés és a csomagoló anyagok gyártásában rejlenek.

Halászat és haltenyésztési iparág: ez az ágazat a közelmúltban jelent meg és Uganda vezető valuta-bevételi forrásává vált. Lehetőségek elsősorban a forgalmi adós termékek, pl. a konzervhal előállításában, a vízi kultúrák fejlesztésében és a gátak, vízesések körüli elkerülő halastavak létrehozásában rejlenek.

Pamut- és textilipar: számos beruházási opció van: gyapottermesztés export célokra, gyapotmagtalanítók létrehozása, farmerek alapanyag-ellátása és emberi fogyasztásra is alkalmas gyapotolaj termelése.

Építési és kivitelezési ágazat: a lehetőségek között szerepel a városi és város-környéki alacsony költségű lakóépületek létrehozása, a lakhatási- és jelzáloghitelek intézése, építkezési felszerelések és építőanyagok ellátása.

Élelmiszer és ital ágazat: a beruházási kínálatok többsége, a helyi mezőgazdasági nyersanyagok felhasználásával nagyobb export-lehetőségű feldolgozott mezőgazdasági termékek előállítására koncentrál. További lehetőségek rejlenek a támogatási ágazatokban is, mint például a csomagolási szektorban, az adózott termékfeldolgozásban vagy az exportáló helyek hideg-tárolási megoldásaiban is.

Oktatási ágazat: sok befektetési opció létezik, főként az általános iskolai szinten túl: pl. a középiskolai taníttatás, technikai és hivatásos képzés, a számítógépes tudás fejlesztése, és a vezetői képzés területén.

Pénzügyi szolgáltatások: mivel a kedvező éghajlat, a megbízható makro-gazdasági környezet és a politikai stabilitás adott, óriási lehetőségek vannak a kereskedelmi bankok, fejlesztési bankok, hitelbankok, tőzsdék, biztosítási szolgáltatások, lízing, jelzálog-hitelek, építési társaságok, mikro-finanszírozási szolgáltatások, és szakosodott képzési intézmények területén.

Gyümölcsök és zöldségek: lehetőségek adódnak a gyümölcs és zöldségtermesztés, és -feldolgozás területén, a szárított gyümölcsök előállítása és export-kereskedelme terén, ill. a gyűjtőpontok hidegtárolási megoldásainak kapcsán. További inveszt

Fotó: Molnár Krisztián • Jellegzetes zanzibári ajtó részlet

tálás kínálkozik az organikus természetben, illetve az olyan öntözési rendszerek kidolgozásában, melyek lehetővé teszik az egész éves betakarítást.

Elektronika: beruházási esélyek adódnak az országban kapható rádió, televízió és klímaberendezések márkaszervizeinek létrehozásában és a helyi, illetve a regionális piacokat megcélzó számítógép-alkatrészek előállításában és összeszerelésében.

Tejipar: nagy befektetési lehetőség van a tejpor és a tartós tej (sűrített tej, hőkezelt tej) termelésben, a vaj, sajt, jégkrém, joghurt és ghi előállításban. Tőkekereslet érezhető a tehén- és kecsketejnyésztésben valamint a tejüzemek igazgatásában.

Turizmus: tőkeinvestálási esélyek adódnak az utazás-szervezés, a vízi sportok és kapcsolódó tevékenységeik, a szállás, a konferencia-szervezés, a nemzeti park-engedmények és -privatizáció területén, továbbá a már meglévő szereplőkkel való közös vállalkozások létrehozásában.

A beruházási kínálat további részletei az Ugandai Befektetési Hatóság ágazati profiljaiban található.

BEFEKTETÉSI GARANCIÁK

MIGA biztosítás

Uganda 1992-ben lett a Többoldalú Befektetési Garancia Ügynökség (Multilateral Investment Guarantee Agency) tagja. Ennek köszönhetően a külföldi befektetők széles körben biztosítani tudják befektetéseiket a nem-kereskedelmi kockázatok ellen, mint pl. a kisajátítás, a valutaműveletek, szerződészegések és polgári konfliktusok esetén. A külföldi befektetők az Ugandai Befektetési Hatóságon keresztül igényelhetnek MIGA biztosítást.

Tengerentúli Befektetési Biztosítási Rendszer

(Overseas Investment Insurance Scheme) – Ez a rendszer az Egyesült Királyság vállalatainak nyújt biztosítást a külföldi piacokon történő befektetések lehetséges politikai kockázatai ellen.

Tengerentúli Magánbefektetési Testület

(Overseas Private Investment Corporation, OPIC): 1998-ban kötött egyezmény a fentebb említett USA ügynökséggel, mely az ugandai–amerikai befektetéseket hivatott biztosítani.

Uganda kétoldalú befektetés-védelmi egyezményeket kötött számos más országgal is.

Ugandai Befektetési Hatóság

(Uganda Investment Authority, továbbiakban UIA): az ügynökséget az ugandai kormány hozta létre azért, hogy elősegítse az ugandai beruházásokat, az ugandai befektetési lehetőségekről tájékoztassa a világ befektetőit, koordinálja a nemzeti befektetési-marketing programokat és kapcsolattartó legyen az Ugandában érdekelt tőkeexportőrök felé. Mint üzlet-központú ügynökség, az UIA olyan szakértőket alkalmaz, akik a befektetőket abban segítik, hogy azok képesek legyenek a tervezett projektjeiket a lehető legkevesebb problémával megvalósítani. Az UIA a megfelelő befektetés-barát politika kialakításában a kormány tanácsadójaként is működik, elsődleges feladata azonban, hogy gyorsan kielégítse a befektetők információs vagy eljárási szükségleteit.

Pénzügyi támogatás/segítségnyújtás

A külföldi befektetők a helyi banki ágazattól igényelhetnek kölcsönöket és projektjeiket a helyi tőzsdén is bejegyeztethetik. Az adott ágazatokban számos olyan szolgáltatás létezik, melyek a beruházókat támogatják. Az UIA a lehetséges befektetőknek tanácsot is tud adni abban, hogy a tervezett projektjeikhez hogyan és hol juthatnak finanszírozási támogatásokhoz.

HOGYAN KEZDJE? - RÖVID ÚTMUTATÓ

A külföldi befektetők minimum 100.000 USA dolláros beruházással kaphatnak projekt megvalósítási engedélyt az Ugandai Befektetési Hatóságtól. A helyi beruházók számára 50.000 USA dollár a minimum követelmény, ám ők anélkül folytathatják munkájukat saját dolgozóikkal, hogy az UIA-tól engedélyt kéne kérniük.

Mint új befektető, a következő lépéseket kell megtennie ahhoz, hogy beindíthassa vállalkozását:

1. lépés: Jegyeztesse be cégét egy ugandai közjegyzői irodában és szerezzé be a következő iratokat:

- Alapító okirat és társasági szerződés
- Cégbírósági Bejegyzés

2. lépés: Szerezze meg a befektetési engedélyt.

Kérvényezzen befektetési engedélyt az UIA 1. formanyomtatványával és csatolja a következő iratokat:

- Alapító okirat és társasági szerződés
- Cégbírósági bejegyzés (korlátozott felelősségű társaságoknak)
- Üzleti terv

Az elbírálási idő átlagosan 2-5 nap.

3. lépés: Szerezze be a másodlagos engedélyeket.

A vállalkozás felállításához a befektetés fajtájától függően bizonyos másodlagos engedélyekre vagy meghatalmazásokra is szüksége lehet, pl. bányászati, légi szállítási engedélyre, számlanyitásra, erdőhasználatra. Az UIA abban is közreműködik, hogy

ezekhez hozzájusson, sőt abban is, hogy más szolgáltatásokat is igénybe vehessen. Az UIA abban is segíti Önt, hogy a megfelelő iparterületet megszerezhesse, dolgozói munkavállalási engedélyeit elintézzé, és bizonyos közszolgáltatásokhoz, pl. telefonvonal-, áram- és vízellátáshoz is hozzájusson.

IMPORT ÉS EXPORT UGANDÁBAN

A külkereskedelem tekintetében kevés afrikai ország rendelkezik olyan stratégiai fontosságú elhelyezkedéssel, mint Uganda. Az ország Kelet- és Közép-Afrika szívében fekszik: abban a régióban, melyben Afrika több, gazdasági szempontból kiemelkedő országa található.

Uganda a COMESA tagja (Kelet- és Dél-afrikai Államok Közössége), mely húsz országot egyesít és több mint 300 millió fős vásárló-piaccaal rendelkezik. Mint kereskedelmi tömb, a COMESA évente több mint 17 milliárd USA dollár értékben importál, és több mint 13 milliárd USA dollár értékben exportál termékeket. A COMESA országok befektetői kedvezményes bánásmódban részesülnek, csökkentett adótarifák vonatkoznak rájuk a COMESA tömbön belüli export kereskedelem esetén.

Uganda tagja a Kelet-afrikai Együttműködésnek is, mely Kenyát, Tanzániát és Ugandát egyesíti.

A nemzetközi piaci kapcsolatok terén Ugandának számos export termékre vonatkozóan van piacra lépési engedélye az Európai Unióban és az Egyesült Államokban.

Uganda ugyanakkor külön kétoldalú egyezményeket és befektetést ösztönző megállapodásokat kötött azért, hogy elősegítse az export és import alakulását az Egyesült Királysággal, Olaszországgal, Kenyával, Tanzániával, Dél-Afrikával, Egyiptommal, Indiával, Kínával, Németországgal, Hollandiával és sok más országgal.

VÍZUM / MUNKAVÁLLALÁSI ENGEDÉLY

A z országba látogatók egyszeri belépésre jogosító vízumot kapnak és érkezéskor országlátogató igazolványt állítanak ki részükre nyaralási, utazási vagy üzleti célra, illetve a kereskedelmi és hivatásbéli tevékenységek végzésére. (A díjszabással és a mentesített országokkal kapcsolatos információért ld. vízum tudnivalók.)

Kérjük hozzon magával igazolványképeket.

Többszöri belépésre jogosító vízumot olyan üzletberek kaphatnak, akiknek előreláthatólag számos alkalommal kell az országba látogatniuk üzleti megbeszélések és szervezések céljából.

A belépési engedélyek fajtái:

A1 kormányalkalmazottak, ENSZ-szervezetek, AU, PTA és más, a miniszterelnök által feljogosított intézmények alkalmazottai.

A a fent említett szervezetekkel szerződött vállalatok.

B-F különböző tevékenységet folytató befektetők.

G munkavállalók.

A vonatkozó törvény értelmében a befektetőknek és a munkavállalóknak érvényes biztosítási kötvénnyel kell rendelkezniük egy, a származási országba, egy útra, turistaosztályra szóló repülőjegy árának összegében. Ha szükséges, ezt az összeget az ország az okozott károk megfizetésére vagy a biztosított személy ellátására és/vagy hazatelepítésére fordíthatja.

Az A1-es vízum esetében nincs belépési díj.

Minden más vízumtípus esetében a meghirdetett árszabásnak megfelelő összeget külföldi valutában vagy megfelelő helyi pénznemben ki kell fizetni. A belépési engedélyeket éves árfolyamon lehet megújíttatni.

Vízumok

1999. március 1. óta az ugandai kormány minden Ugandába látogató számára vízum-kötelezettséget rendelt el. Ennek értelmében:

- Minden külföldi utazónak utazása előtt vízumot kell beszereznie az Ugandai Konzulátuson.
- Ha a külföldi utazó nem tudott országában az Ugandai Konzulátusra elmenni, vízumát beszerezheti a belépési ponton is. ☀

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ehhez az íráshoz többen hozzájárultak közvetlenül és/vagy közvetetten, szándékosan és/vagy véletlenül különböző beszélgetések és megbeszélések során. Az itt közölt nézetek saját nézeteim, bármely hibáért, kihagyásért vállalom a felelősséget. Beszélgetőtársaim tanácsai, támogatásuk és segítségük nélkül soha nem fordítottam volna időt arra, hogy megírjam ezt a tanulmányt. Bár mindenkit nem lehet felsorolni, néhányuk külön figyelmet érdemel.

Ezúton köszönöm Nicholas Catsaras (volt Másodtitkár, Brit Nagykövetség, Budapest), Nagy Anna (Sajtóosztály volt vezetője, Brit Nagykövetség, Budapest), Myles Wickstead (volt Főtitkár, Commission for Africa, London), Anders Karlsen (Szekcióvezető, Afrika Osztály, Dán Külügyminisztérium), Maxwell Mkwezalamba (Gazdasági Ügyek Megbízottja, African Union Commission), Anja-Riitta Ketokoski-Rexed (Nagykövet, Fejlesztési-Politikai Tagozat, Finn Külügyminisztérium), Ali Qassim (Finnország), Asha-Rose Migiro (Tanzánia volt Külügyi- és Nemzetközi Fejlesztési Minisztere, az ENSZ Főtitkár-helyettese), H.E Julius Kandie (nagykövet és a Kenyai Köztársaság Örökös Képviselője, Bécs), H.E João Miguel Vahekeni (az Angolai Köztársaság nagykövete, Budapest), H.E Duduzile M. Khoza (a Dél-afrikai Köztársaság nagykövete, Budapest), H.E Sági Gábor (a Magyar Köztársaság nagykövete, Nairobi), Dorina Surugiu (CEU Business School, Románia), Steve Mhina (tanácsadó, Budapest, Magyarország), Peter Nyariki (Kenya Közösség, Budapest, Magyarország), Rhoda Ejalu (Ugandai Bank), Szedlacsó Zoltán (AHEAD Afrika, Budapest, Magyarország), Joó Zsófia (Africainfo, Magyarország), Régi Tamás (Metropolitan Egyetem, Leeds), Sárkány Mihály (Néprajzi Kutatóintézet, Magyar Tudományos Akadémia, Magyarország) és Novák Anita (Budapest, Magyarország) munkáját.

Végül, de nem utolsósorban szeretnék köszönetet mondani Maya Elsa Ejalu „hercegnőnek” (kétéves lányomnak) és Nancy Elsa Kateregának (édesanyámnak) támogatásukért és bátorításukért.

Angolból fordította: Csizmadia Daniella és Mojzes Kamilla

RÖVIDÍTÉSEK

- AGOA – African Growth and Opportunity Act (USA) – Afrikai Fejlődés és Lehetőség Határozata
- AU – African Union – Afrikai Unió
- EAC – East African Community – Kelet-afrikai Közösség
- EU – European Union – Európai Unió
- COMESA – The Common Market for Eastern and Southern Africa – Kelet- és Dél-afrika Közösiaca
- ICC – International Chamber of Commerce – Nemzetközi Kereskedelmi Kamara
- KAM – Kenya Association of Manufacturers – Kenyai Gyártók Szövetsége

- MIGA – Multilateral Investment Guarantee Agency – Többoldalú Befektetés Biztosítási Ügynökség
- NGO – Non Governmental Organization – Nem kormányzati szervezetek
- OPIC – Overseas Private Investment Corporation – Tengerentúli Magánbefektetési Testület
- PTA – Preferential Trade Area – Kedvezményes Kereskedelmi Terület
- SADC – South African Development Community – Dél-afrikai Fejlesztési Közösség
- UIA – Uganda Investment Authority – Ugandai Befektetési Hatóság
- UN – United Nations – Egyesült Nemzetek
- VAT – Value Added Tax – Általános Forgalmi Adó (ÁFA)

VÉGJEGYZET

- ¹ Burundi, Kenya, Ruanda, Tanzánia és Uganda.
- ² 2004. május 1. óta.
- ³ www.eac.int
- ⁴ Jomo Kenyatta (Kenya), Julius Nyerere (Tanzánia) és Idi Amin Dada (Uganda)
- ⁵ Kapitalizmus Kenyában, szocializmus Tanzániában és diktatúra Ugandában.
- ⁶ Daniel Arap Moi, Benjamin Mkapa, Yoweri Kaguta Museveni
- ⁷ A Kelet-afrikai Föderációról további gondolatok olvashatók: Tarrósy, István (2007): Kelet-afrikai Föderáció: Álom vagy valóság? Afrika Tanulmányok. I. évf. 1. sz. pp. 45-55.
- ⁸ Közös érdekünk: A Commission for Africa beszámolója; 2005. március, 27. o. (www.commissionforafrica.org)
- ⁹ Kereskedelmi Egyezmény (1965), Technikai – Tudományos Együttműködési Megállapodás (1966), Tudományos és Kulturális Együttműködési Megállapodás (1966).
- ¹⁰ Technikai – Tudományos Együttműködési Egyezmény (1964), Tudományos és Kulturális Együttműködési Egyezmény (1987), Kereskedelmi Egyezmény (1996) és a Külügyminisztériumok Együttműködési Megállapodása (2000).
- ¹¹ Technikai – Tudományos Együttműködési Megállapodás (1965), Gazdasági Megállapodás (1968) és egy Kiadatási Egyezség (1965).
- ¹² Ekkor fejeződött be az afrikai diákok ösztöndíj-megállapodása.
- ¹³ Beszámoló a budapesti Brit Nagykövetségen 2006. augusztus 30-án tartott kerekasztal-tárgyalásokról, ahol Magyarország szerepét vitatták meg Kelet- és Közép-Afrika fejlődésében, békéjében és biztonságában. (www.africainfo.hu)
- ¹⁴ A Kenyai Gyártók Szövetségének jegyzéke: 2007, tagok jegyzéke. (www.kam.co.ke)
- ¹⁵ Egyesült Nemzetek és a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara: Befektetési Tanácsadó a Kelet-afrikai Közösséghez: Lehetőségek és Feltételek, 2005. július.
- ¹⁶ Forrás: Ugandai Befektetési Hatóság (www.uia.co.ug)